

ISSN 2587- 2001

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:1 – Sayı:1- Ağustos 2017

koynunda büyüdük

ANASAY

---

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi - ISSN 2587- 2001

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
GENÇDES

İÇİNDEKİLER

Nagehan GÜLER	15
CENGİZ HÂN'IN MÂVERÂÜNNEHİR'İ ZAPTI (1220) / CENGİS KHAN'S CONQUEST OF TRANSOXANIA (1220)	
Pir Murat SİVRİ	37
TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNE YENİDEN DÖNÜŞ SÜRECİ (1946-1949) / TURNING BACK PROCESS OF RELIGIOUS EDUCATION IN TURKEY (1946-1949)	
Damlanur KÜÇÜKYILDIZ	57
ATMA TÜRKÜLERDE GELİN-KAYNANA ÇATIŞMASI / CONFLICT BETWEEN DAUGHTER-IN LAW AND MOTHER-IN LAW IN ATMA TURKU	
Özgür GÜLBUDAK	71
KIZILDENİZ'İ GEÇİŞ KONULU İKİ TABLONUN İNCELENMESİ / STUDY ON TWO PAINTINGS ABOUT CROSSING OF THE RED SEA	
Yakup ŞAHİNER	85
MUSTAFA NAİMÂ EFENDİNİN HAYATI, TARİHÇİLİĞİ VE ESERİ HAKKINDA KISA BİR DEĞERLENDİRME / A BRIEF REVIEW OF MUSTAFA NAIMA EFENDI'S LIFE, HISTORIOGRAPHY AND THE WORK	
Elif KOLİKPİNAR	101
BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAYCAN CUMHURİYETİNDE EĞİTİM VE DİL / EDUCATION AND LANGUAGE IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN DURING THE INDEPENDENCE PERIOD	
Sait YILDIRIM	117
YOKSULLUK KÜLTÜRÜ KAPSAMINDA "SİLAH ve NAMUS" FİLMİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ / SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF THE "SHOOT AND HONOR" FILM IN THE SCOPE OF POVERTY CULTURE	

Semih İPEK	137
BİR KAZAK KÜYÜ: “AKSAK KULAN” / A KAZAKH KUI: “AKSAK KULAN”	
Murat ÖZTÜRK	149
JOHN LOCKE’UN SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA DURUMU VE ONDAN ÇIKIŞ / THE STATE OF NATURE IN JOHN LOCKE’S PHILOSOPHY OF POLITICS AND LEAVING OF IT	
Beyazıt SÖYLEMEZ	163
HASSA İLÇESİ’NDE TARİHİ VE ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR / THE HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL STUDIES IN THE TOWN OF HASSA	
Habip TOKGÖZ	183
İSRAİL DEVLETİ’NİN KURULUŞUNDA THEODOR HERZL VE SİYONİZM / ESTABLISHMENT OF THE STATE OF ISRAEL; THEODOR HERZL AND ZIONISM	
İshak KÜÇÜKYILDIZ	197
TORTUM ÇAYI HAVZASININ TARİHİ COĞRAFYASI / HISTORICAL GEOGRAPHY OF TORTUM BROOK BASIN	
Muhammet Nuri CEYLAN	223
HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY’IN TÜRKLÜK DÜŞÜNCESİ VE İZGÜ MESCİD ADLI ESERİ / HÂMİT ZÜBEYR KOSAY’S TURKISH DEFINITION AND LITERATURE IZGÜ MESCİD	

KIZILDENİZ’İ GEÇİŞ KONULU İKİ TABLONUN İNCELENMESİ¹ *STUDY ON TWO PAINTINGS ABOUT CROSSING OF THE RED SEA*

Özgür GÜLBUDAK*

ÖZET

Yahudilik tasviri yasaklamış semavi bir dindir. Bu nedenle Yahudiler tarafından üretilmiş az sayıda figür içerikli eser görülmektedir. Ama kaynak bakımından Hıristiyanlar tarafından da inanılan Eski Ahit’in bölümleri, Avrupalı sanatçıları etkilemiş ve üzerine çok sayıda eser verilmiştir.

Bu araştırmanın konusu, Rönesans Dönemi ressamı Andrea Previtali ve Barok Dönemi ressamı Nicolas Poussin tarafından yapılmış iki “Kızıldeniz’i Geçiş” tablosudur. Öncelikli olarak sanatçıların biyografileri ile ilgili genel bilgiler verilmiş daha sonra tablolar incelenmiştir. Böylelikle konunun Avrupa Resim Sanatı açısından anlaşılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kızıldeniz’i Geçiş, Resim, Avrupa, Rönesans, Barok.

ABSTRACT

Judaism is a divine religion forbidden to depict. For this reason, fewer figurative works have been produced by Jews. But parts of the Old Testament, which were believed by the Christians in terms of source, influenced European artists and many works were given.

*Arş. Gör. Özgür GÜLBUDAK, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Kurupelit/SAMSUN, ozgurblk2777@gmail.com

¹ Bu makale 2017 yılında Sanat Tarihi Bölümü’nde tamamlanan “Rönesans, Maniyerizm ve Barok Resim Sanatında Hz. Musa Tasvirleri” adlı yüksek lisans tezimizin bir bölümüdür.

The subject of this research is the two “Crossing of the Red Sea” paintings made by Renaissance painter Andrea Previtali and Baroque painter Nicolas Poussin. Firstly, general information about the biographies of the artists was given and then the tables were examined. Thus, it is aimed to be understood in terms of European Painting Art.

Keywords: The Crossing of The Red Sea, Painting, Europa, Renaissance, Baroque.

Yahudilik, Yahudilerin dinidir ve Yahudileri tanımlamak için birçok terim kullanılmaktadır. Bunların başında İbrani, İsrail ve Yahudi kavramları gelmektedir. Yahudi kavmini ifade etmek için kullanılan bu kavramların üçü de belli bir şahıs veya kavimle bağlantılıdır ve belli bir soya bağlı topluluğu ifade etmektedir. Yani Yahudilik milli bir dindir.

Yahudiler İbrani Abram'dan (İbrahim) geldiklerine inanmakta, kutsal kitaplarının diline İbranice denilmekte, dinlerini ve milliyetlerini adlandırırken Yahudi terimi kullanılmakta, diğer taraftan İsrailoğulları diye bilinmekte ve Filistin'de 1948'de kurdukları devlet İsrail diye adlandırılmaktadır (Harman 2013: 130).

Yahudilerin kutsal kitabının genel adı Tanah'tır (Tanakh) ve İslami inanca benzer olarak kitap dinin merkezinde yer almaktadır. Bu isimlendirme ise Yahudi kutsal kitabını oluşturan Tora, Neviim ve Ketuvim bölümlerinin baş harflerinden oluşturulmuştur. Tanah'a batı dillerinde “Old Testament”, Arapçada “Ahdü'l-Kadim”, Türkçede ise “Eski Ahit” denilmektedir. Kitabın içerisindeki en önemli bölüm olan Tevrat'tan dolayı, Tevrat olarak adlandırılmaktadır. Yahudi tasnifine göre yirmi dört kitaptan oluşurken, Hıristiyan geleneğine göre ise otuz dokuz kitaptan oluşan zengin içeriğe sahip bir kitaptır. Yazımı belli bir dönemde gerçekleşmediğinden ve yüzyıllar içerisinde farklı kişiler tarafından yazıldığı için üslup açısından farklılıklar göstermektedir (Harman 2013: 197).

Tevrat beş bölümden oluşmaktadır. Bunlar vahiye dayandırılan ve geleneksel sırasıyla Yaratılış, Çıkış, Levililer, Sayılar ve Yasanın Tekrarı'dır. Bu kitaplar yaratılıştan Hz. Musa'nın vefatına kadar geçen dönemde gelişen olayları kronolojik olarak anlatmakta, ayrıca Yahudi toplumuna dinsel, hukuksal ve ahlaki anlamda nasıl yaşamaları gerektiğini ayrıntılı bir biçimde anlatmaktadır (Adam 2012: 41).

Sonraki süreçte dünyaya yayılmaya başlayan ve günümüzde ise en çok mensuba sahip olan din Hıristiyanlıktır. Hıristiyanlığın kutsal kitabı (Kitab-ı Mukaddes) Eski ve Yeni Ahit'ten oluşmaktadır. Yahudilerin kutsal kitabı olan Eski Ahit, Hıristiyanlarca Kitab-ı Mukaddes'in ilk bölümünü teşkil etmekte, Yeni Ahit ise Yahudiler tarafından kabul edilmemektedir. Bütün Hıristiyan mezhepleri prensip olarak Tanah'ı teşkil eden kitapları kabul etmektedir (Ayдын 1998: 340).

Her iki dinin kutsal metinlerinde yer alan ve Kamış Denizi olarak adlandırılan “Kızıldeniz’i Geçiş”, Tevrat’ın Çıkış Bölümü’nde şu şekilde geçmektedir²:

“RAB Musa’ya, ‘İsraillilere söyle, dönsünler’ dedi, Pi-Hahirod yakınlarında, Migdol ile deniz arasında, Baal-Sefon’un karşısında deniz kıyısında konaklasınlar. Firavun şöyle düşünecek: ‘İsrailliler ülkede şaşkın şaşkın dolaşıyorlardır; çöl onları kuşatmıştır.’ Firavunu inatçı yapacağım. Onların peşine düşecek. Böylece firavunla ordusunu yenerek yücelik kazanacağım. Mısırlılar bilecek ki, ben RAB’im İsrailliler söyleneni yaptılar” (Çıkış:14;1/4).

“Halkın kaçtığı Mısır Firavununa bildirilince, firavunla görevlileri onlara ilişkin düşüncelerini değiştirdiler: ‘Biz ne yaptık?’ dediler, ‘İsraillileri salıvermekle kölelerimizi kaybetmiş olduk!’ Firavun savaş arabasını hazırlattı, ordusunu yanına aldı. Seçme altı yüz savaş arabasının yanı sıra, Mısır’ın bütün savaş arabalarını sorumlu sürücüleriyle birlikte yanına aldı. RAB Mısır firavununu inatçı yaptı. Firavun zafer havası içinde ilerleyen İsraillilerin peşine düştü. Mısırlılar firavunun bütün atları, savaş arabaları, atlıları, askerleriyle onların ardına düştüler ve deniz kıyısında, Pi-Hahirod yakınlarında, Baal-Sefon’un karşısında konaklarken onlara yetiştiler. Firavun yaklaşırken, İsrailliler Mısırlıların arkalarından geldiğini görünce dehşete kapılarak RAB’be feryat ettiler. Musa’ya, ‘Mısır’da mezar mı yoktu da bizi çöle ölmeye getirdin?’ dediler; ‘Bak, Mısır’dan çıkarmakla bize ne yaptın! Mısır’dayken sana, ‘Bırak bizi, Mısırlılara kulluk edelim’ demedik mi? Çölde ölmektense Mısırlılara kulluk etsek bizim için daha iyi olurdu.’ Musa, ‘Korkmayın!’ dedi, ‘Yerinizde durup bekleyin, RAB bugün sizi nasıl kurtaracak görün. Bugün gördüğünüz Mısırlıları bir daha hiç görmeyeceksiniz. RAB sizin için savaşacak, siz sakin olun yeter’ (Çıkış:14;5/14).

² Konu Tevrat’ın Çıkış Bölümü dışında, Yeni Ahit ve Kuran-ı Kerim’de de yer almaktadır. İncil içerisinde Pavlus’tan I. Korintlilere Mektup:10;1/2 bölümünde bahsi geçen olay, ayrıca Kuran-ı Kerim’de Bakara:50, Enfal:54, Kasas:40/42, Araf:63 ve Araf:120. ayette de geçmektedir.

“RAB Musa’ya, ‘Niçin bana feryat ediyorsun?’ dedi, ‘İsraillilere söyle, ilerlesinler. Sen değneğini kaldır, elini denizin üzerine uzat. Sular yarılacak ve İsrailliler kuru toprak üzerinde yürüyerek denizi geçecekler. Ben Mısırlıları inatçı yapacağım ki, artlarına düşsünler. Firavunu, bütün ordusunu, savaş arabalarını, atlılarını yenerek yücelik kazanacağım. Firavun, savaş arabaları ve atlılarından ötürü yücelik kazandığım zaman, Mısırlılar bilecek ki, ben RAB’im.’ İsrail ordusunun önünde yürüyen Tanrı’nın meleği yerini değiştirip arkaya geçti. Önlerindeki bulut sütunu da yerini değiştirip arkalarına, Mısır ve İsrail ordularının arasına geldi. Gece boyunca bulut bir yanı karartıyor, öbür yanı aydınlatıyordu. Bu yüzden, bütün gece iki taraf birbirine yaklaşmadı. Musa elini denizin üzerine uzattı. RAB bütün gece güçlü doğu rüzgârıyla suları geri itti, denizi karaya çevirdi. Sular ikiye bölündü, İsrailliler kuru toprak üzerinde yürüyerek denizi geçtiler. Sular sağlarında, sollarında onlara duvar oluşturdu. Mısırlılar artlarından geliyordu. Firavunun bütün atları, savaş arabaları, atlıları denizde onları izliyordu. Sabah nöbetinde RAB ateş ve bulut sütunundan Mısır ordusuna baktı ve onları şaşkına çevirdi. Arabalarının tekerleklerini çıkardı; öyle ki, arabalarını zorlukla sürdüler. Mısırlılar, ‘İsraillilerden kaçalım!’ dediler, ‘Çünkü RAB onlar için bizimle savaşıyor.’ RAB Musa’ya, ‘Elini denizin üzerine uzat’ dedi, ‘Sular Mısırlıların, savaş arabalarının, atlılarının üzerine dönsün.’ Musa elini denizin üzerine uzattı. Sabaha karşı deniz olağan haline döndü. Mısırlılar sulardan kaçarken RAB onları denizin ortasında silkip attı. Geri dönen sular savaş arabalarını, atlıları, İsraillilerin peşinden denize dalan firavunun bütün ordusunu yuttu. Onlardan bir kişi bile sağ kalmadı. Ama İsrailliler denizi kuru toprakta yürüyerek geçmişlerdi. Sular sağlarında, sollarında onlara duvar oluşturmuştu. RAB o gün İsraillileri Mısırlıların elinden kurtardı. İsrailliler deniz kıyısında Mısırlıların ölümlerini gördüler. RAB’bin Mısırlılara gösterdiği büyük gücü gören İsrail halkı RAB’den korkup O’na ve kulu Musa’ya güvendi” (Çıkış:14;15/31).

Tevrat’ın bu metinlerinden esinlenilerek resmedilmiş olan İsrailoğullarının Kızıldeniz’i geçişiyle ilgili en eski tasvir Dura Europos’da yer almaktadır (Eco 2014: 223). Sinagogun batı duvarının sağ üst köşesinde bulunan sahnede, Hz. Musa ve İsrailoğullarının Mısır’dan çıkışının hemen ardından, firavun ve ordusu tarafından takip edilmesi ve İsrailoğullarının düşmanlarının Kızıldeniz’de boğulmaları canlandırılmıştır (Figür 1).

Hz. Musa, eserin toplam üç yerinde tasvir edilmiştir. Resmin en sağındaki, Hz. Musa’nın ardında olan fakat görülmeyen kısımda, Mısır’ı sembolize

eden açık bir kent kapısı bulunmaktadır. Sağ bölümde, sağ elini yukarı kaldırmış olan Hz. Musa, asasıyla Kızıldeniz’i yarmaktadır. Ortada görülen Hz. Musa, Kızıldeniz içerisindeki Mısırlıların üzerine denizi dökmekte ve onları alaşağı etmektedir. En solda ise firavun belasından kurtularak, “Vaat Edilen Topraklar” a doğru yola çıkan Hz. Musa ve kalabalık İsrailoğulları vardır. Bu kalabalığın üstünde, belirgin on iki erkek figürü yer almaktadır. Bu daha özellikli biçimde betimlenmiş insanlar, İsrailoğullarının on iki kabilesini temsil eden kabile reisleri olmalıdır. Hz. Musa ise diğer tüm figürlere oranla daha iri ve belirgin biçimde resmedilmiştir. Sanatçı anlatmak istediği konuyu ve Hz. Musa’yı ön plana çıkarmış, diğer figürleri ise üst üste yığılmış kalabalık bir grup olarak resmetmiştir (Gombrich 2008: 81).

Figür 1. İsrailoğullarının Kızıldeniz’i Geçışı, M.S. 244-256, Duvar Resmi, Dura Europos Sinagogu, National Museum, Şam

Tarih boyunca “Kızıldeniz’i Geçiş” sahnesinin, çağdaş bir savaşın alegorisi olarak kullanıldığı görülmüştür. Araştırmacılar bu geleneğin, M.S. 313’teki Milvian Köprüsü’nde gerçekleşen savaş ile başladığını düşünmektedir. Bu benzetmenin Maxentius’tan zafer kazanan Konstantin’e, onun biyografi yazarı Eusebius tarafından atfedildiği sanılmaktadır (Abbott 2013: 8).

Kızıldeniz’i geçişin, Hz. Musa’nın firavuna karşı kazandığı zafer ile kıyaslandığı ve Bizans imparatorunun bir nevi Yeni Musa olarak gösterildiği anlaşılmaktadır. Bu ve benzeri temaların kökeni, Konstantin’in savaşındaki zaferi anısına yapılmış, fakat daha sonra kaybolmuş bir mozaik üzerine kurulu olabilir. Bunun dışında “Kızıldeniz’i Geçiş” eserini resmetmenin bir diğer gayesi ve amacında ise Hıristiyan düşünce yatmaktadır (Abbott 2013: 8). Çünkü Kilise

Figür 2: Kızıldeniz’i Geçiş, M.S. 435 Civarı, Mozaik, Roma, Santa Maria Maggiore Kilisesi

Mozaik tekniğinde betimlenmiş olan “Kızıldeniz’i Geçiş” tasvirinin sağ kısmında, İsrailoğullarını kovalayan firavun ve ordusu Kızıldeniz’in sularına düşmekte, sol bölümde görülen Hz. Musa liderliğindeki İsrailoğulları ise kazanılan zaferi seyrederek görünmektedir. Ön bölümdeki Hz. Musa ve

İsrailoğulları saç, sakal ve kıyafet bakımından Geç Roma özelliklerini yansıtmaktadır. (<https://www.bibleodyssey.org/en/tools/image-gallery/m/moses-santa-maria-maggiore>).

16. yüzyılın başlarında Avrupa’da, Martin Luther’in Eski Ahit çalışmaları (Bazin 2015: 440) ve Hıristiyanlığın İbrani köklerine yönelmesi, sanatsal anlamda yaşanan kırılmayı beraberinde getirmiştir (Bell 2009: 203). Böylelikle hümanist Rönesans insanı, Reform hareketleriyle kilisenin baskısından sıyrılarak daha özgürlükçü ve bağımsız şekilde sanatını icra edebilmeyi başarmıştır. Önceden dini figürlerin resmedilmesinde karşılaşılan zorluklar yavaş yavaş ortadan kalkmış ve sanatçı güçlü karakterler üzerinden dini veya toplumsal mesaj verebilen bir konuma ulaşmıştır. Bu husus Yahudiler tarafından tasviri güç olmuş kompozisyonlar için de geçerlidir. Böylece Yahudilerin tarih boyunca tasvir etmekten çekindiği konular, Avrupalı sanatçıların elinde Hıristiyan düşüncüyü yansıtmak için kullanılmıştır. Andrea Previtali ve Nicolas Poussin’in eserleri Bizans İmparatoru Konstantin’den itibaren kullanılan konunun Rönesans ve Barok Dönemi’ndeki en özgün anlatımları olması bakımıyla oldukça özeldir.

Andrea Previtali’nin Hayatı

Andrea Previtali 1480 yılında, muhtemelen İtalya’nın Bergamo yakınındaki Berbenno’da yer alan Val Imagna sahil köyünde doğmuş ve 15. yüzyılın sonlarında da Venedik’e taşınmıştır. 1490 ile 1500 yılları arasında Giovanni Bellini’nin atölyesine giren Previtali’nin erken çalışmaları bu yakınlığı kanıtlamaktadır. Previtali 1513’te, Bergamo’da kendisine katılan Lorenzo Lotto (1480-1557) ile birlikte en önemli yerel ressam olmuştur. Previtali, aralarında San Alessandro della Croce Kilisesi ve Benedict kiliselerinin de bulunduğu pek çok dini kuruma altar resimleri yapmıştır. Giorgione tarzında peyzajlar kullanmış olan sanatçı, ayrıca portre resimleri de tasvir etmiştir. Resminde Bergamo ve Venedik unsurlarını tutarlı biçimde kullanan Rönesans ressamı, 1528 yılında Bergamo’da vebadan dolayı ölmüştür (Turner-Hendrix vd. 1997: 58).

Andrea Previtali, Giovanni Bellini’nin doğal dünyanın derin kutsallıkla dolu olduğu düşüncesini kullanarak, çoğunlukla peyzajlar içeren dini konuları resmetmiştir. Genellikle Bellini’nin pozları ve şekil türlerini çeşitlendiren sanatçı, Giorgione’nin üslubunu hatırlatan serbestçe boyanmış peyzajlara karşı koymuştur. Ayrıca Previtali bu yönüyle, Giorgione’nin belirsiz olan doğanın gizemi konusundaki bakış açısına, karanlık ve anlaşılması güç bir ilham kaynağı olmuş

olabilir (<http://www.getty.edu/art/collection/artists/3252/andrea-previtali-italian-about-1480-1528>).

Andrea Previtali’nin Kızıldeniz’i Geçiş Tablosu

Previtali’nin tablosu düzenleniş açısından iki bölümlü gibidir (Figür 3). Deniz ve kara doğal iki alan oluşturmuştur. Solda hiddetli biçimde karışmış, içerisinde çok sayıda insanın boğulduğu bir deniz, sağ tarafta ise çeşitli kılık kıyafetteki insanların görüldüğü kara parçası yer almaktadır. Sağ bölümdeki insanlar “S” çizerek bir patika üzerinde resim boyunca ilerlerken sol taraftaki denizin üzerinde, içerisinde ışıkların patladığı devasa boyutlarda bir bulut yer almaktadır.

Eserde, Tevrat’ın Çıkış Bölümü’nde anlatılan, “İsrailoğullarının Kızıldeniz’i Geçiş” sırasında onları takip eden firavun ve ordusunun, yarılan suların ortasında kalması sonucu boğularak ölmesi betimlenmiştir. Mısırlı askerlerin ölümü ile deniz kan rengine dönüşmüştür. Sol tarafta görülen gökyüzündeki devasa bulut ile Tanrı betimlenmek istenmiştir. Sağ kısımda ise İsrailoğulları, Tanrı’nın bir mucizesi ile karşıya geçtikten sonra, firavun ve ordusunun Kızıldeniz’in azgın sularında boğuluşunu izlemektedir. İsrailoğullarının arasında, izleyiciye arkası dönük en yakın iki figürden soldaki Hz. Musa, sağdaki ise kardeşi Hz. Harun’dur. Hz. Musa, Hz. Harun, askerler ve sivil halkın tamamı 16. yüzyıl Venedik modasına göre giydirilmiştir. Halk deniz kenarından başlayarak “Vaat Edilen Topraklar” a doğru ilerlemektedir.

Figür 3. Andrea Previtali, Firavunun Ordusunun Kızıldeniz’de Boğulması, 1515-1520, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 132 x 213 cm, İtalya, Venedik, Gallerie dell’Accademia

Rönesans Venedik’inde bu tema, siyasi bir alegori olarak ele alınmıştır. Yazılı ve sözlü eserlerde, Venedik Doğu ile Hz. Musa arasında, Venedik ülkesiyle “Vaat Edilen Topraklar” arasında ve Venediklilerle seçilmiş İsrailoğulları arasındaki geleneksel ilişki ortaya çıkmaktadır. 16. yüzyılın başlarında, özellikle Kızıldeniz’in geçilmesi, çeşitli resimlerin konusunu oluşturmuştur. Previtali’nin “Kızıldeniz’i Geçiş”, İsrailoğullarının uçan pankartlarla ve çağdaş kıyafetler içinde olduğu bir örnektir. Konu, Alman ordularının kıyafetlerini giymiş, boğulan Cermen askerleri ve Venedikliler arasında geçen Cambrai Savaşı’nı (1508-1516) işaret etmektedir (Janin-Carlson 2013: 152-153).

Nicolas Poussin’in Hayatı

Nicolas Poussin, 1594 yılında Normandinya’da Les Andelys yakınlarında bir çiftçinin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Sanatçının erken çalışmalarıyla ilgili bilgiler kısıtlıdır (Read-Murray vd. 1965: 72). İlk sanatsal ilişkisi, muhtemelen Les Andelys’i yerel kiliseye resim yapmak üzere ziyaret eden, gezgin Beauvais sanatçısı Quentin Varin ile olmuştur (Thompson 1992-1993: 7). 1612 yılında Paris’e giderek F. Elle ve G. Lallemant’ın atölyelerinde resim eğitimi almıştır. Poussin’in bu döneme ait eserleri de belirlenememiştir. 1624 yılında Roma’ya yerleşmeye karar veren sanatçının, konularını mitoloji, Yeni ve Eski Ahit’ten aldığı resimlerinde, Titian’a duyduğu hayranlığın izlerini görmek mümkündür (Eroğlu 2014: 465). Aynı dönemde bir diğer Fransız sanatçı Claude Lorraine ile birlikte Roma’da Rönesans ve Barok sanatı ustalarının sanat düşünce ve üsluplarını tanıma fırsatı yakalamıştır (Bazin 2015: 440). Bu dönemde yapmış olduğu resimler, Klasik Barok resmine ait izleri yansıtmaktadır (Read-Murray vd. 1965: 72).

Poussin, 1641 yılında Fransa Kralı XIII. Louis tarafından saray ressamı olarak atanmıştır (Hodge 2016: 41). 1648 yılında, sonraki Fransa Kralı XIV. Louis’in Kraliyet Resim ve Heykel Akademisi’ni kurması, sonraki dönemde resim sanatı normlarının ve çağdaş sanat zevkinin bu kurum tarafından belirleneceği anlamını taşımaktaydı. Böylece Poussin için, Fransa’dan İtalya’ya geri dönüş fırsatı doğmuştur. İlham aldığı Roma’daki antik heykelleri inceleyen ressam, bu kusursuz mirasın güzelliğini resimlerine aktarabilmek için durmadan çalışmıştır (Batur 2012: 41). Peter Paul Rubens ve Caravaggio gibi Barok

resmin ustalarını takip eden Poussin, Rubens’ten yana tavır belirtmiştir. Hatta Caravaggio’nun üslubu için “*Bu adam resim sanatını yok etmek için doğmuş*” demiştir (Bell 2009: 255).

Poussin, 1648 yılından sonra sanatının aşırı akılcılıkla son bulacağı anda, klasik peyzaj idealini ortaya koyarak çok önemli bir işe imza atmıştır. Doğayı, dini, tarihi, mitolojik ve şiirsel her türlü konulu resmin merkezine yerleştirerek, ona insani bir vasıf aşılacaktır. Fransız Klasikçiliğin kurucusu Poussin için tasarım temel faktördür. Eserlerinde uyum, ahlak ve denge üçlüsü renk ve biçim ona zarar vermeyecek biçimde düzenlenmektedir (Little 2013: 440). Poussin’in manzara üzerine yaptığı resimler, sonraki dönemde Delacroix, Ingres ve Cézanne gibi sanatçılara ilham kaynağı olmuştur (Eroğlu 2014: 466).

Oldukça aktif bir sanatçı olan ressamın yüzlerce resmi vardır. Hiçbir zaman asistan kabul etmeyen Poussin, oldukça entelektüel bir sanatçıdır. Eski Ahit konularından çokça faydalanmış olan ressamın en bilinen eserleri arasında, Arkadyalı Çobanlar (1638-1640), Sabineli Kadınların Kaçırılışı (1655 civarı) Kutsal Aile (1648) sayılabilir (Buchholz-Buhler vd. 2007: 228-231).

Nicolas Poussin’in Kızıldeniz’i Geçiş Tablosu

Nicolas Poussin, “Kızıldeniz’i Geçiş” ve “İsrailoğullarının Altın Buzağıya Tapınması” adlı ardışık konulu iki eser resmetmiştir. Sanatçının her iki eserinin de, 1630’larda ressamın tanınmış patronu olan Amadeo del Pozzo için yapıldığı düşünülmektedir. Luigi Pellegrino Scaromuccia’ya göre bu iki eser, Amadeo’nun Torino’daki sarayında sergilenen dört dini sahneden geriye kalanlardır. Pietro da Cortona’nın resmettiği, kompozisyonun tamamlayıcısı konumundaki diğer iki esere ne olduğu ise tam olarak bilinmemektedir (Helsdingen 1971: 64).

Eser, sahilde onlarca insan yığınının bir arada olduğu anı betimlemektedir (Figür 4). Sağ kısımda hırçın dalgalı bir deniz ve üzerinde de kara bulutlar dolmaktadır. Sahilden sola doğru kum tepeleri başlamakta ve uzaklaştıkça yerini dağlara bırakmaktadır.

Barok Dönemi’nin en büyük ustalarından biri olan Nicolas Poussin, Mısır’dan çıktıktan ve köle hayatından kurtulmalarının hemen ardından, Tanrı’nın İsrailoğullarının kaçışlarını kolaylaştırmak için Kızıldeniz’i mucizevî bir şekilde ayırarak, Sina Yarımadası’na güvenli bir şekilde geçmelerini sağladığı anı

seçmiştir. Poussin resminde, Kızıldeniz'in İsrailileri takip eden Mısır ordusunun üzerine kapandığı ve boğuldukları anı dramatik bir tiyatro sahnesi gibi canlandırmıştır (<https://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work4271/>).

Figür 4. Nicolas Poussin, Kızıldeniz'i Geçiş, 1632-1634, Tuv al Üzerine Yağlı Boya, 155,6 x 215,3 cm, Avustralya, Melbourne, Victoria National Gallery

Hız. Musa belirgin bir şekilde, elinde asası ve pembe-kahve tonlarındaki kıyafetiyle sağda durmaktadır. Elini uzatarak baktığı kara bulutlar, İsrailoğullarını korumak için bu formu almış olan Tanrı'yı sembolize etmektedir. Zarif biçimde modellenmiş ön plan figür grubu, orta mesafe ve arka plandaki çeşitli gruplar, resmin yapımında kilit role sahiptir. Birlikte S-eğrisi işlevi gören bu figürler, dramatik eylemin kıvrımlı bir yolda sergilenmesine olanak sağlar. Sanatçının renkleri stratejik olarak tekrarı, gözün kompozisyon üzerinden hareket etmesine yardımcı olurken, sağ yöndeki karanlık bulutlar ve sol taraftaki aydınlık muhteşem bir tezat oluşturmuştur. Sahne adeta İsrailoğullarının cennetine açılan kapıları işaret etmektedir.

Duruşları, ifadeleri, fiziksel özellikleri ve kıyafetleri birbirinden farklı yaklaşık 70 karakterin kullanıldığı resim adeta teatral bir sahneye dönüşmüştür. Renk, Poussin’in eserlerinin en belirgin özelliği olan görsel uyumu güçlendirmeye yardımcı araçlardan birisidir. Onun güçlü renk kullanımı, Barok resme verdiği katkılardan sadece biridir. Bu Jacques-Louis David ve Paul Cézanne de dâhil olmak üzere, ressamı takip eden birçok nesli etkileyen bir mirastır (Benson-Villis 2012: 1).

SONUÇ

Hız. İbrahim’den Hız. Musa’ya kadar vahiy edildiğine inanılan Tevrat içerisinde, Yahudi toplumunun uyması gereken katı kurallar yer almaktadır. Bunlar arasında tasvir ve tasvir yapıcılık üzerine sert emirler göze çarpmaktadır. Bu nedenle Yahudiler genellikle figüratif sanatlardan kaçınmıştır. Ama özellikle Yeni Ahit ile beraber Hıristiyanlar, resim sanatını dini tanıtan ve geniş kitlelere ulaştıran bir araç olarak kullanmıştır. Ayrıca Eski Ahit’e inanan ve onu İncil’in başlangıcı sayan Hıristiyanlar, Tevrat’ın bölümleri ile ilgili sıklıkla resim yapmıştır.

“Kızıldeniz’i Geçiş” kompozisyonu, Tevrat’ın Çıkış Bölümü’nde yer aldığı şekliyle, İsrailoğullarının yıllarca süren köleliliğin ardından Mısır’dan çıkışıyla ilgilidir. Tevrat’a göre İsrailoğulları Tanrı tarafından seçilmiş ve desteklenmiş bir toplumdur. Bu nedenle Mısır’da zorlu şartlarda yaşayan kavim, Tanrı’nın göstermiş olduğu mucizeler ve Hız. Musa’nın liderliği ile kurtarılmıştır. “Kızıldeniz’i Geçiş” ise bu mucizeler arasında en etkileyici olanlardan biridir.

Andrea Previtali ve Nicolas Poussin’in “Kızıldeniz’i Geçiş” kompozisyonları, farklı dönemlerde resmedilmesi ve konuyu ayrı şekillerde aktarması bakımından özeldir. Previtali’nin Tevrat konusunu Venedikler ile harmanlayarak işlemesi, Nicolas Poussin’in ise kendine özgü Klasik Barok anlayışı ile yorumlaması, eserleri benzersiz kılan özelliklerdir. Tarihsel süreçte farklılıklar gözlemlenen “Kızıldeniz’i Geçiş” kompozisyonunun Hıristiyan düşünce ile nakledilmesinin en büyük sebebi ise, Hıristiyan dininin en önemli ritüellerinden biri sayılan vaftizin ön belirimi olarak görülmesidir. Bu nedenle Hıristiyan sanatçılar, Kızıldeniz kompozisyonları vasıtasıyla, Eski ve Yeni Ahit’in anlamlarını Hıristiyan düşüncesine göre yorumlayarak dini yönden çıkarımlar ortaya koymuştur. Konunun Avrupa Sanatı açısından önemli olan bu iki temsilcisi de bunu açık biçimde ortaya koyan eserler arasındadır.

KAYNAKÇA

ABBOTT, Eric Symes (2013), *Constantine's Vision and the Church Today*, London: Dean's Office.

ADAM, Baki (2012), "Tevrat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 21): 41-45.

AYDIN, Mehmet (1998), "Hıristiyanlık (Kutsal Metinler ve Dini Literatür)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 17): 340-345.

BATUR, Tekin (2012), *Tarihsel Süreçte Resim*, İstanbul: Cinius Yayınları.

BAZIN, Germain (2015), *Sanat Tarihi*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

BELL, Julian (2009), *Sanatın Yeni Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

BENSON, Laurie-VILLIS, Carl (2012), "The Crossing of The Red Sea in National Gallery of Victoria, Melbourne-Nicolas Poussin Technique Practice and Conservation" *Kermes*, (94-95):1-10.

BUCHHOLZ-vd. (2007), *Sanat*, İstanbul: Ntv Yayınları.

ECO, Umberto (2014), *Ortaçağ-Barbarlar, Hıristiyanlar, Müslümanlar*, İstanbul: Alfa Basım Yayım.

GOMBRICH, Ernst (2007), *Sanatın Öyküsü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

HELSDINGEN, Henri Willem van (1971), "Poussin's Drawings for The Crossing of The Red Sea", *Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art*, V (1-2): 64-74.

HARMAN, Ömer Faruk (2013), "Yahudilik I", (ed.) Ali Erbaş, *Yaşayan Dünya Dinleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.

HARMAN, Ömer Faruk (2013), "Yahudilik", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 43):197-201.

HODGE, Susie (2016), *Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Sanat Fikri*, İstanbul: Domingo Yayınevi.

JANIN, Hunt-CARLSON, Ursula (2013), *Mercenaries in Medieval and Renaissance Europe*, North Carolina: McFarland & Company Publishers.

Kur'an-ı Kerim Meali (2011), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Kutsal Kitap-Eski ve Yeni Antlaşma (2008), İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.

LITTLE, Stephen (2013), *İzmler-Sanatı Anlamak*, İstanbul: Yem Kitabevi.

MARTIN, Floyd-YANOVIK, Elieen (2016), *Formations of Identity-Society, Politics and Landscape*, Newcastle: Cambridge Scholar Publishing.

ÖZKAN, Eroğlu (2014), *Sanatın Tarihi*, İstanbul: Tekhne Yayınları.

READ Herbert,-vd. (1965), "French Art From 1350 to 1850", (ed.) Michel Laclotte], *The Book of Art*, C. 5, Milano: Grolier Incorporated.

THOMPSON, James (1992-1993), *Nicolas Poussin*, L (3): New York: The Metropolitan Museum of Art Bulletin.

TURNER, Nicholas-vd. (1997) *European Drawings 3-Catalogue of The Collections* Los Angeles: J.Paul Getty Museum Publications.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<http://www.getty.edu/art/collection/artists/3252/andrea-previtali-italian-about-1480-1528/>

(Erişim Tarihi:20.05.2017)

http://www.wga.hu/html_m/p/prevital/red_sea.html

(Erişim Tarihi:19.05.2017)

<https://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/4271>

(Erişim Tarihi:22.05.2017))

<http://divdl.library.yale.edu/dl/OneItem.aspx?qc=Eikon&q=3053>

(Erişim Tarihi:27.05.2017))

<https://www.bibleodyssey.org/en/tools/image-gallery/m/moses-santa-maria-maggiore>

(Erişim Tarihi:25.05.2017)

<http://diglib.library.vanderbilt.edu/act-imagelink.pl?RC=54003>

(Erişim Tarihi:30.05.2017)

Nagehan GÜLER

CENGİZ HÂN'IN MÂVERÂÜNNEHİR'İ ZAPTI (1220)

Pir Murat SİVRİ

TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNE YENİDEN DÖNÜŞ SÜRECİ (1946-1949)

Damlanur KÜÇÜKYILDIZ

ATMA TÜRKÜLERDE GELİN-KAYNANA ÇATIŞMASI

Özgür GÜLBUDAK

KIZILDENİZ'İ GEÇİŞ KONULU İKİ TABLONUN İNCELENMESİ

Yakup ŞAHİNER

MUSTAFA NAİMÂ EFENDİNİN HAYATI, TARİHÇİLİĞİ VE ESERİ HAKKINDA KISA BİR DEĞERLENDİRME

Elif KOLİKPİNAR

BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAJCAN CUMHURİYETİNDE EĞİTİM VE DİL

Sait YILDIRIM

YOKSULLUK KÜLTÜRÜ KAPSAMINDA "SİLAH ve NAMUS" FİLMİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Semih İPEK

BİR KAZAK KÜYÜ: "AKSAK KULAN"

Murat ÖZTÜRK

JOHN LOCKE'UN SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA DURUMU VE ONDAN ÇIKIŞ

Beyazıt SÖYLEMEZ

HASSA İLÇESİNDE TARİHİ VE ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR

Habip TOKGÖZ

İSRAİL DEVLETİ'NİN KURULUŞUNDA THEODOR HERZL VE SİYONİZM

İshak KÜÇÜKYILDIZ

TORTUM ÇAYI HAVZASININ TARİHİ COĞRAFYASI

Muhammet Nuri CEYLAN

HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY'IN TÜRK LÜK DÜŞÜNCESİ VE İZGÜ MESCİD ADLI ESERİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

ISSN 2587-2001

9 772587 200005